

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

78. Aliqua practicabilia circa votorum dispensationem, & commutationem.
Et in textu huius Resolutionis octo casus adducuntur pro praxi praedictae
quæstionis. Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. res. 25

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

& Lessius lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 96 quod causa sufficiens ad commutandum votum in æquale, satis erit si suavius hilariusque vouens adimpleuit materiam voti subrogati.

2. Imò putat Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. c. 50. n. 23. solam petitionem vouentis. vt votum commutetur, esse causam sufficientem ad commutandum. Ideo rectè asserit Caeteranus, tunc Prælatus sine causa commutaturum, quando pro libito, ante subditi petitionem, nec intuitu illius gratificationis commutat. Ita ille in 2. qu. 88. art. 12. coi. 2. ver. in commutatione autem votorum, & in summa, ver. votum, s. vlt. ver. rationabilis autem causa.

Quod hoc n. deferas legere in to. 4. fr. 3. Ref. 78.

3. Plus addam, cum Sanchez ubi supra c. 51. n. 15. Sacerdotem commutantem votum in æquale, sine iusta, & legitima causa, peccare tantum venialiter, licet peccare mortaliter asserat Raphaël de la Torre in 2. 2. to. 1. q. 88. art. 12. disp. 5. n. 7. Ratio est, nam commutatio illa, vt probat Sanchez n. 8. valet, & abusus potestatis esse in leuissima, neque magnum detrimentum ex ea cultui diuino inferitur, & talis commutatio in rigore leuissimam causam requirit, ita vt Suarez de Relig. 2. lib. 6. c. 20. n. 7. dixerit moraliter in commutatione votorum nunquam deesse causam.

Sup. hoc in tom. 4. fr. 3. Ref. 75.

4. Nota verò, quod supradicta intelliguntur virtute priuilegiorum regularium, vel quando delegatur hæc potestas in fauorem priuatae personæ, vel quando Prælatus ex potestate ordinaria, talia vota commutat. Nam quando commutatur virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, nulla alia est opus causa, quam conferre elemosinam præscriptam in Bulla, propter belli subsidium, & exequi opera in Iubilæo præscripta. Ita Suarez ubi supra lib. 6. c. 19. n. 5. & Sanchez c. 50. n. 19.

Sup. hoc in tom. 4. fr. 3. Ref. 77.

5. Dicendum est etiam, aduersus Reginald. in præxi tom. 1. lib. 18. n. 348 Azor. part. 1. lib. 11. c. 18. quæst. 6. Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 1. qu. 88. art. 12. disp. vlt. n. 1. Suarez, Sanchez & alios DD. quos ipse citat, per Bullam Cruciatæ, & per Iubilæum, posse Confessarios commutare vota in aliquid minus. Ita nouissimè tenet Bonacina in de legib. disp. 4. qu. 2. punct. 6. §. 3. n. 11. & alij, quorum opinionem probabilem vocat Lessius lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 95. vel n. 109. His cognitis, nescio quomodo Confessarij amplius habebunt scrupulos, circa iustam causam, quæ necessaria est in commutatione votorum.

RESOL. LXXVIII.

Aligua practabilia circa votorum dispensationem, & commutationem.

Ei in textu huius Resolutionis octo casus adducuntur pro præxi prædictæ quæstionis. Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 25.

Sup. conten. supra in Ref. 74. §. 1. & 2. & in alio eius primæ noi. & lege hic infra §. lectus, disp. 14. n. 3. Tercio huius rei.

1. Primò puto contra Tannerum in 2. 2. D. Thomas, disp. 5. qu. 4. dub. 1. n. 81. Layman in Theol. moral. lib. 4. tr. 3. c. 8. n. 9. Fillucium tom. 2. tr. 26. c. 10. n. 285. Azorium tom. 1. lib. 1. c. 18. qu. 2. & alios, posse vouentem sine Confessario commutare suum votum in materiam æqualem. Ita probabiliter Sancius in se hic infra §. lectus, disp. 14. n. 3. Henriquez lib. 2. de pen. c. 20. n. 5. Medina lib. 1. inf. c. 14. §. 7. cum aliis, quorum sententiam probabilem vocat Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 2. art. 2. dub. 1. concl. 4. Villalobos in summa, tom. 4. tr. 34. diff. 31. n. 5. & Portel in addit. ad dubia regul. ver. voti commutatio. n. 88.

Sup. hoc in tom. 4. fr. 2. Ref. 72. §. 1. & in tom. 4.

2. Secundò, qui potest commutare, seu dispensare in votis, potest etiam in iuramentis; quia arctius est vinculum voti, quam iuramenti; & priuilegia, quæ ce-

dunt in fauorem animarum, non restringenda, sed amplianda sunt. Ita contra Nauarrum cap. 27. n. 17. Azorium tom. 1. lib. 1. cap. 10. quæst. 2. & alios docentiam Tannerus in 2. 2. D. Thomas, disp. 5. qu. 5. dub. 1. n. 36. & 37. qui in qu. 4. dub. 5. n. 95. docet etiam probabiliter, quòd qui habet potestatem delegatam dispensandi vota, potest etiam illa commutare, quia multo minus est commutare, quam dispensare, & ita etiam tenent Sotus de iust. lib. 7. q. 4. art. 3. Syluester ver. votum, 4. qu. 3. Villalobos in summa tom. 2. tr. 34. diff. 31. n. 2. licet contrarium etiam probabiliter multi Doctores asserat, quos citat & sequitur Sanchez tom. 2. lib. 8. disp. 2. n. 15, sed nostram sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 4. c. 8. n. 20.

3. Tertiò, quando quis commutat votum suum propria autoritate in melius, non eget iusta causa; & ita etiam puto quando commutatio efficitur in materiam æqualem, etiam propria autoritate, quod est valde notandum, quia nouum, & illud docet Villalobos in summa, tom. 2. tract. 34. diff. 31. n. 2. quidquid asserat Layman de Theol. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. sum. 22. in contrarium; vnde quidam vir nobilis alitricus voto audiendi Missam, detentus in colloquijs amicorum, ne frangeret votum, rectè illud commutauit in opus melius, vel saltem æquale sine iusta causa, vt suppono, & ego illum non peccasse de hac re interrogatus his diebus consului. Et quidem si hæc doctrinam multi scirent, haberent quidem remedium satis prouentum pro liberatione fractionis voti & peccati mortalis, sine consultatione Confessariorum, nam propria auctoritate, vt dictum est, commutare possent votum, quod pro illa vice nollent adimplere, in opera æqualia, vel vt docet etiam Portel in dubijs Reg. ver. dispensatio. num. 58. securius in meliora.

4. Quartò, Regulares Confessarij possunt dispensare in omnibus votis, in quibus potest Episcopus, excepto voto peregrinationis vtra duas dicitur. Ita etiam communi Tannerus in 2. 2. disp. 5. qu. 4. num. 92. quod quidem dispensatio votorum potest fieri extra facultatem Confessionis, vt alibi contra Peregrinum, f. 16. tit. 7. tit. 1. firmatum est, & idem dicendum est de abolitione censurarum, & de dispensationibus super irregularitate, iuramento, petitione debiti, &c. Item contra Rodriquez in addit. ad Bull. Cruc. §. 9. n. 110. dicta dispensatio est applicanda cum omnibus ad ipsos confessoribus, & non ad subditos tantum illius diocesis in qua manent. Ita Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 15. & de matr. lib. 8. disp. 16. n. 10. cum Villalobos ubi supra. Et quando supradicti Regulares commutent vota, ex priuilegijs quæ habent, possunt illa commutare in opus minus; ita probabiliter Medina in summa, lib. 1. c. 14. §. 7. ver. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 109. & alij contra Azorium tom. 1. lib. 1. c. 18. qu. 6. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 50. n. 4. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 19. n. 7. Toletum lib. 4. c. 18. & alios afferentes, vota commutanda esse in opus æquale. Sed stando in hac opinione non oportet Confessarios scrupulis agitari, num opus in quod votum commutatur, sit omnino æquale, hæc enim æqualitas non debet esse mathematica; & moraliter loquendo, omni moda æqualitas non est cognoscibilis. Sufficit ergo æqualitas ad arbitrium boni viri, seclusa fraude, & ignorantia; maxime si commutatio fiat virtute priuilegij. Ita Portel in dubijs regul. ver. voti dispensatio, n. 41, qui citat Syluestrum, & Rodriquez. Imò ait Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 12. n. 6. quòd quando conceditur commutatio in æquale, extenditur ad commutandum in dubio, an sit melius id, in quod fit mutatio; imò, & etiam quæuis dubium sit, an sit minus, dummodo non sit certum, quod incredibile enim est Papam delegantem aliquam vo-

luisse concedere benignitatem. Et hæc omnia docet etiam Portel *ubi supra*.

5. Quintò, commutatio, aut dispensatio votorum, facta bona fide, & tempore Iubilæi valet, & est tuta, etiamsi postea non impleantur requisita pro obtinendo Iubilæo. Ita contra Ioan. de la Cruz *in direct. confes. p. 17. r. 2. dub. 1. 1. concl. 7.* Raphaël de la Torre *in 2. 2. tom. 2. qu. 8. art. 1. 2. disp. 5.* & alios, docet Portel *in dubiis Regularium, ver. vobis dispens. m. 52.* Henriquez *lib. 7. de indulgent. c. 1. n. 4.* Sanchez *in summa. 1. 1. lib. 3. c. 54. n. 53.* Suarez *de Relig. 2. lib. 6. c. 16. n. 10.* Proit *de Iubilæo. c. 12. dub. 3. & alij.* Sed an postea penitens, qui bona fide obtinuit dispensationem votorum, si voluntarie omittat opera prescripta in Iubilæo, peccet mortaliter? Affirmatiue respondet Portel *ubi supra*, & Suarez *n. 11.* Sed mihi placet opinio Sanchez negatiua, quam probabilem putat Filiucius *tom. 2. r. 26. c. 10. n. 30. 1.*

6. Sextò, si commutatio fuerit facta in melius, negant aliqui posse voventem redire ad prius votum. Ita Suarez *de Relig. 2. lib. 6. c. 20. n. 1.* & alij. Sed contrariam sententiam Sanchez probabilem esse putat Filiucius *tom. 2. r. 26. c. 10. n. 289.* & egotutam in praxi esse existimò, quia talis commutatio efficitur in fauorem voventis. Ergo, &c.

7. Septimò, si vnus Confessor inueniat penitentem, cui alius Confessor commutauit votum in rem minus æqualem, & ambo Confessores sint viri docti, poterit vltimus Confessor, quiescere & stare opinioni Confessoris prioris, qui forte aliquam circumstantiam melius considerauit. Ita Portel *in addit. ad dubia Reg. ver. vobis commutationem, n. 92.* quòd si Confessarius sit idiota, penitentem moneat, si ipse sit vt acquiescat, sin, illum relinquat in bona fide.

8. Octauò, puto quoad vota conditionalia castitatis, Religionis, &c. etiam post adimpletam conditionem, posse illa Episcopum, & Confessarium Regularem, & privilegium commutare; quidquid in contrarium asserant Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 131.* Sotus *de iust. lib. 7. q. 2. art. 1. ad 4. Nauar. c. 12. n. 43.* Azor. *tom. 1. lib. 1. c. 19. q. 3.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 7.* & alij. Sed tu tene nostram sententiam, quam tuncur Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 4. cap. 40. n. 99.* & de Matr. *tom. 2. lib. 8. disp. 11. n. 1.* & alij, quos nouissimè citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 4. r. 4. c. 8. n. 10.* quia supradicta vota non emittuntur ex directo effectu ad rem votam, sed ad beneficium, quod à Deo expectamus, vnde etiam post adimpletam conditionem non videntur vota absoluta, & perfecta: quia eorum radix est imperfecta, quæ in illis intrinsecè semper imbibitur, quæ est affectus ille indirectè, ex quo votum processit. Et hæc magis practicabilia decerni in materia commutationis votorum, nunc ad alia transeamus.

RESOL. LXXIX.

An iuramenta castitatis, Religionis, peregrinationis Ierosolymitana, &c. possint ab Episcopo dispensari? Et distinguitur, quod natura iuramenti omnino est distincta à natura voti; & quod votum, & iuramentum habent distinctas essentias, &c. Ex p. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 19. aliàs 17.

§. 1. Negatiuam sententiam docent Doctores, quos citat, & sequitur Quintanaduenas *de Iubilæo duarum hebdomadarum, c. 12. n. 18.* vbi sic ait: Los iuramentos hechos à Dios de Castidad, y Religion es lo mas cierto no se pueden commutar por este iubilæo, ni Bula, ni dispensar el Obispo, que son obligaciones de la mesma calidad, que los votos. Afirmarlo Cayetano, Soto, Rodriguez, Toledo, Azor, y otros que Tom. VII.

traen, y figuen Sanchez.] Ita ille; cui etiam adde Valentiam, 1. 3. disp. 6. qu. 6. punct. 4. & ego alibi hæc sententiam probabiliorè existimaui.

2. Verum denuo illam tractare coactus sum ex pertinacia cuiusdam Parochi Theologastri, qui mordicus his diebus contendebat sententiam affirmatiuam non esse probabilem, vt ego olim dixeram: Assero igitur, iterum, esse satis probabilem, & tutam in praxi; & illam nouissimè tenet Magister Texeda *in Theol. Mor. 2. 2. lib. 3. r. 2. contr. 6. n. 249.* Et ratio est, quia Episcopi possunt relaxare omnia iuramenta suorum subditorum nullo excepto, dummodò non cedant in præiudicium tertiæ personæ: Quæ propositio d. Thomæ est apud omnes certa: at huiusmodi potestas, non est ablata eis iure aliquo: ergo attento iure manet apud illos; & hæc videtur demonstratio. Secundò, quia attento iure positiuo, solum est Pontifici reseruatam Votum peregrinationis Hierosolymitanæ: ergo vltra illud huiusmodi restrictio extendi non debet, exceptio enim firmat regulam in contrarium, *de regul. Jur. in 6.* Confirmatur hoc: quia vota illa quinque absoluta non sunt Pontifici reseruata iure aliquo positiuo, nisi solum ex consuetudine: ergo cum huiusmodi consuetudo sit odiosa, & cedat in præiudicium potestatis Episcoporum, ipso diuino iure debet restringi, ita vt illis non præiudicet. Itaque vis, & efficacia argumèti nostri consistit in eo quod si in toto iure non reperitur aliqua prædictorum Iuramentorum reseruatio, quare nos illam inducere debemus? præcipue, quia prædicta Iuramenta non sunt vota, nec habent rationem Votorum, vt non bene sentit Sanchez *de Matr. lib. 8. disp. 13. & in Summa lib. 3. cap. 19. n. 6.* quia distincta est omnino natura Iuramenti à natura Voti, & Votum, & Iuramentum habent distinctas essentias, quod manifestum est, ex eo quod Pontifex non habet æqualem potestatem dispensandi in Iuramentis, ac habet in Votis, quia Iuramenta aliqua non potest relaxare qualia sunt illa, quæ cadunt in damnum tertij: Vota autem cum semper fiant Deo, omnia potest relaxare, & in omnibus dispensare; & ideo non sequitur, vt si illa quinque Vota absoluta sint reseruata, & in illis Episcopi dispensare non possint, quod in similibus Iuramentis idem debeat fieri. Et hæc omnia docet Texeda *ubi supra*; cuius sententiam sequitur etiam nouissimè Rocafull *in Praxi Theol. Mor. 1. 2. lib. 2. præcept. 2. Decalogi, s. 5. c. 1. n. 89.*

3. Et si dicas Iuramentum de his rebus, quæ in materia Voti essent reseruatae Papæ, non esse Iuramentum asseritorium, ergo promissorium: ergo includit promissionem, & ex consequenti Votum. Respondeo, nomine Iuramenti promissarij non intelligi rigorosam promissionem, quæ requiritur ad votum; quia aliàs omne Iuramentum promissorium esset Votum: sed dicitur promissorium largè, & quia vt plurimum includit promissorium: vel dico Iuramenta ista esse promissoria, non tamen esse vota, quia votum debet esse promissio facta Deo; qui iurat autem Religionem ingredi, promittit quidem, non tamen Deo; sed solum Deum adducit in testem promissionis. Si autem quis voluerit defendere primam sententiam, respondebit Iuramenta quinque, (quæ si essent Vota, essent reseruata Papæ) non esse reseruata, quatenus reseruato maiori vinculo Voti ipsa reseruata sunt, sed quia vsu reseruata sunt.

RESOL. LXXX.

Qui nam Prælati possit relaxare iuramentum, quando contrahentes sunt diuersæ Diocesi? Et an index secularis possit cognoscere de nullitate relaxationis iuramenti, ab Ecclesiastico indice concessæ: Ex part. 11. tract. 2. & Misc. 2. Ref. 36.

H 3 §. 1. Pater

Alibi in co: 4. tr. 3. Ref. 91 & ibi in tr. 4. Ref. 98.

Sup. hoc in 4. tr. 3. Ref. 91 & ibi in tr. 4. Ref. 98.

Sup. hoc in 4. tr. 4. Ref. 64 & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc in Ref. 64 & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc in 4. tr. 3. Ref. 91 & ibi in tr. 4. Ref. 98.